

## TA'LIM-TARBIYA JARAYONIDA INNOVATSION PEDAGOGIK- PSIXOLOGIK DIAGNOSTIK SAMARALI METODLARDAN FOYDALANISH

*Choriyeva Durdona Anvarovna*

*Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti  
Maktabgacha ta'lim fakulteti Maktabgacha ta'lim pedagogikasi  
va psixologiyasi kafedrası dotsenti  
[choriyevadurdona@mail.ru](mailto:choriyevadurdona@mail.ru)*

*Abdumutallibova Nurhayobonu Alimatdon qizi,*

*Alimatova Umida Jaloliddin qizi*

*“Maktabgacha ta'lim psixologiyasi va pedagogikasi”  
yo'nalishining 4 kurs talabalari*

**Annotatsiya.** Maqolada maktabgacha ta'lim tarbiyasida innovatsion pedagogik-psixologik diagnostikaning yaxlitligi, chuqurligi va murakkabligi jihatidan ta'lim sohasidagi o'zaro munosabatlarni anglash uchun imkoniyat yaratish uchun pedagogik fikrlash moslashuvchan, dialektik va keng qamrovli bo'lishi haqida ma'lumotlar berilgan. Maktabgacha ta'lim tashkiloti pedagogik jamoasining yordami bilan amaliy voqelikni amaliy, pragmatik, obrazli hissiy va nazariy pozitsiyalar bilan ishlash texnologiyalari yoritilgan.

**Kalit so'zlar.** Pedagogik fikrlash moslashuvchan, dialektik, qo'rquv, pedagogik dalillarni, vaziyatlarni, pragmatik, obrazli hissiy va nazariy pozitsiyalar, hodisalarni, voqealarni tashqi rivojlanish sharoitlari, diagnostik vositalar, texnika va metodlar.

**Аннотация.** В статье представлены сведения о гибкости, диалектичности и всесторонности педагогического мышления с целью создания возможности осмысления взаимоотношений в сфере образования с точки зрения целостности, глубины и сложности инновационной педагогико-психологической диагностики в дошкольном образовании. С помощью педагогического коллектива дошкольной образовательной организации выделены технологии работы с практической действительностью с практической, прагматической, образной, эмоциональной и теоретической позиций.

**Ключевые слова.** Педагогическое мышление – это гибкое, диалектическое, страх, педагогические аргументы, ситуации, прагматические, образные эмоционально-теоретические позиции, события, внешние условия развития событий, диагностические средства, приемы и методы.

**Abstract.** The article presents information about the flexibility, dialecticity and comprehensiveness of pedagogical thinking in order to create the possibility of understanding relationships in the field of education from the point of view of integrity,

depth and complexity of innovative pedagogical and psychological diagnostics in preschool education. With the help of the teaching staff of a preschool educational organization, technologies for working with practical reality from practical, pragmatic, figurative, emotional and theoretical positions are highlighted.

**Keywords.** Pedagogical thinking is flexible, dialectical, fear, pedagogical arguments, situations, pragmatic, figurative emotional-theoretical positions, events, external conditions for the development of events, diagnostic tools, techniques and methods.

Maktabgacha ta'lim yoshdagi bolalar tarbiyasida innovatsion pedagogik-psixologik diagnostikaning yaxlitligi, chuqurligi va murakkabligi jihatidan ta'lim sohasidagi o'zaro munosabatlarni anglash uchun imkoniyat yaratish uchun pedagogik fikrlash moslashuvchan, dialektik va keng qamrovli bo'lishi kerak. Uning yordami bilan amaliy voqelikni amaliy, pragmatik, obrazli hissiy va nazariy pozitsiyalardan anglash kerak. Buning uchun turli xil diagnostik vositalar, texnika va metodlardan foydalanish kerak. Murakkab vaziyatlarni tushunish va baholash dialektik mantiqni: voqealarning o'zaro bog'liqligini o'rnatish, ularning mos kelmasligi, eskisini yangisi inkor etishini talab qiladi. U pedagogik dalillarni, vaziyatlarni, hodisalarni, voqealarni tashqi rivojlanish sharoitlari va bolalar hayotiga o'z-o'zidan rag'batlantirish sababli o'z-o'zini rivojlantirish, o'zini-o'zi boshqarish nuqtai nazaridan ko'rib chiqadi. Maktabgacha ta'limda bolaning nima qilishidan qat'iy nazar, uning xatti-harakati va shahsiy xususiyatlarini nafaqat ma'lum bir yaxshi yoki yomon xatti-harakatning dalillari asosida ideallar, niyatlar, ehtiyojlar, qiziqishlar tahlil qilinishi kerak, balki uning ichki dunyosidan kelib chiqib diagnoz qilinishi kerak. Shuning uchun pedagogning bolalar bilan muvaffaqiyatli tarbiyaviy aloqasi uchun intuitiv fikrlashi, yuqori darajadagi his - tuyg'ular, ammo munosabatlarda zarur yo'nalishni ta'minlaydigan o'z vaqtida amalga oshiriladigan harakatlari muhim hisoblanadi.

Har safar bolaning vazifani bajarganligini tasdiqlash har doim muhimdir, chunki bu uchun mag'rurlik qaysidir ma'noda qo'rquvning aksidir, o'zini-o'zi hurmat qilish, faollik va o'ziga ishonchni oshiradi. Shu bilan birga, rasm chizilgandan so'ng darhol qo'rquvni to'xtatish haqida ishontirishdan qochish kerak va ayniqsa, bola hali ham qo'rqadimi yoki yo'qmi deb so'rang. Bu ishonchsizlikning ifodasi bo'ladi, ayni paytda bola qo'rquvni yengish uchun ishonch qobiliyatiga muhtoj. Axir, agar tarbiyachi bolada o'zining ishonchsizligini ko'rsatsa, u holda bola o'z tajovuzini bildirishi mumkin. Ba'zi bolalar uzoq vaqt chizishni boshlay olmaydilar, doimiy ravishda "qanday qilib?" degan savolni o'zlariga ko'p savol beradilar; bu esa ularning ishonchsizligi va xavotirli - shubhali kayfiyatni aks ettiradigan narsa hisoblanadi. Keyin siz boshqa bolalar uchun qo'rquvni qanday jalb qilishni taklif qilishingiz mumkin. Qoida tariqasida, faqat ularga boshlanish jarayoni qiyin bo'lib, bu bolalarga

tengdoshlarini chizish usullari misol tarzida ko'rsatish va ularga taqlid qilish misolida ularni ishonchsizligini va xavotirini yengiladi. Chizish paytida o'lim mavzusi chiqarib tashlanadi. Mavhum kategoriyalar sifatida ularni namoyish etish juda qiyin va bundan tashqari, ular yoshga bog'liq bo'lgan boshqa qo'rquvlarni boshdan kechirar ekan, o'zlari ham effektiv ovozlarni yo'qotadilar. Qo'rquvning qolgan qismini istisnosiz jalb qilish kerak, chunki ularning qisman tasviri erishilgan natijalarni bekor qilishi mumkin.

Bir necha kundan so'ng, rasmlarning muhokamasi o'tkaziladi, shubhasiz, uni barcha bolalar bilan birga o'tkazish osonroq, lekin guruhdagi taqlid effektining rivojlanishi tufayli, barchasi haqiqatan ham har doim ham haqiqatga to'g'ri kelmaydigan qo'rquvning yo'qligiga rozi bo'ladi. Shuning uchun ularning har biri bilan alohida - alohida munozara olib boriladi. Chizmalar ketma-ket ko'rsatiladi va boladan qo'rqadimi yoki yo'qmi degan savol tug'iladi va bu chizma unga tajovuz hujumlarini keltirib chiqaradi. Bu tarbiyachining ishonchini, uning optimizmini ifoda etadi va aybdorlik tuyg'usini yo'q qiladi.

Yuqoridagi rasm chizish metodikasidan foydalangan holda tarbiyachilar qizlarning tajovuzkor holatlarining 50 foizida va o'g'il bolalarda 66 foizida uning samaradorligini ta'kidlashadi. Xuddi shunday natijalar qo'rquv va nevrozli bolalar kontingenti orasida ham mavjud. O'zlarining rasmlarida tajovuzkor xatti-harakatlarning sababini tushuntirishga muvaffaq bo'lgan bolalarning aksariyati endi buni ifoda etishni to'xtatadilar va faqat alohida holatlarda (10-15%) qoladilar.

Maktabgacha ta'limda bolaning salbiy xatti-harakatlarini o'yin orqali tuzatishda guruh o'yini ham muhim metodlardan hisoblanadi. Xulq - atvorni to'g'irlaganda, bolalarning o'ziga bo'lgan ishonchini kuchaytirishga, moslashuvchanlikni yaratishga va aloqalarda majburlanmaslik va o'yin tomonidan modellashtirilgan tengdoshlar bilan o'zaro munosabat orqali maqbul aloqa ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradigan guruh o'yini qo'llaniladi. Agar chizish, birinchi navbatda, o'zini-o'zi bilish va o'zini-o'zi boshqarishning individual jarayoni bo'lsa, unda ularni o'ynash boshqa tengdoshlar orasida allaqachon muloqot va o'zini-o'zi bilishning guruhij jarayonidir.

Xulosa qilib aytganda, rasm chizish sizga o'zingiz bo'lishga imkon beradi va guruhda o'ynash sizga boshqacha bo'lishga imkon beradi. O'yin tomonidan ishlab chiqilgan boshqalar orasida bo'lish qobiliyati - bu guruhda o'zini qabul qilish qobiliyati, o'zaro ta'sir qilish, teng bo'lish qobiliyati, bu yoshga mos keladigan aloqa qadriyatlar va qoniqish hissini yaratadi. Tarbiyachining bola bilan aloqani o'rnatish, o'z vaqtida uni qo'llab - quvvatlash va ilxomlantirish qobiliyati bilan birgalikda bolalarni bolalar bog'chasiga moslashtirishning maqbul darajasiga erishiladi.

**Foydalaniladigan adabiyotlar:**

1. Golubev N.K., B.P.Bitina. Ta'lim diagnostikasiga kirish. 1-ch. - M.,1989.
2. Chorjeva, D. (2020). IMPROVING STUDENTS'READINESS FOR PEDAGOGICAL DIAGNOSTICS OF PRESCHOOL CHILDREN. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol, 8(3).
3. Chorjeva, D. (2020). DIAGNOSTICS AS A BRANCH OF PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL KNOWLEDGE AND TYPE OF RESEARCH ACTIVITY OF A TEACHER. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol, 8(3).
4. Чориева, Д. А., & Камалова, Г. А. (2021). РОЛЬ УЧИТЕЛЯ В ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ УЧРЕЖДЕНИИ. In Человек в современном мире: пространство и возможности для личностного роста (pp. 161-166).
5. Chorjeva, D. (2022). TARBIYACHINING PEDAGOGIK MAHORATINI OSHIRISHDA PEDAGOGIK TEXNIKANING ROLI. Zamonaviy dunyoda pedagogika va psixologiya: Nazariy va amaliy izlanishlar, 1(24), 101-103.
6. Чориева, Д. А. (2019). Педагогическая диагностика в условиях дошкольного образования. Актуальные проблемы современного образования: опыт и инновации, 86.
7. Чориева, Д. А. (2021). МЕТОДЫ И ПРИЕМЫ РАБОТЫ С АГРЕССИВНЫМИ ДЕТЬМИ. In Человек в современном мире: пространство и возможности для личностного роста (pp. 152-161).
8. Чориева, Д. А., & Ражабова, Г. Ф. (2022). ЗНАЧЕНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКО-ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ДИАГНОСТИЧЕСКОГО СРЕДСТВА В ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ. Results of National Scientific Research International Journal, 1(6), 327-343.
9. Чориева, Д. А. (2022). ПЕДАГОГИК-ПСИХОЛОГИК ДИАГНОСТИКА ФАОЛИЯТИ БИЛАН ШУҒУЛЛАНУВЧИ ШАХСГА ҚЎЙИЛАДИГАН ТАЛАБЛАР: <https://doi.org/10.53885/edinres.2022.9.09.014>  
Чориева Дурдона Анваровна Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети Мактабгача таълим факультети Мактабгача таълим психологияси ва педагогикаси кафедраси педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), в. б. доценти. Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал, (9), 99-102.
10. Chorjeva, D. A. BO'LAJAK TARBIYACHILARNING KASBIY MAHORATLARINI OSHIRISH YO'LLARI. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI NIZOMIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI, 385.